

Az üzemanyag-szükséglet tervezése és elszámolás rendjének korszerűsítéséről

Lipcei Sándor alezredes és Villant Lajos őrnagy

Az energiateljesítmény-szigorítására hozott párt- és állami határozatok a hosszú távon hiánygazdálkodásra kényszerülő szervezetek részére – mint a Magyar Néphadsereg is – szükségessé teszi gazdálkodási rendszerünk felülvizsgálatát.

Gazdálkodási tevékenységünk évenként elemzett adatai bizonyítják, hogy az MN harci technikai eszközeiben eddig bekövetkezett és a továbbiakban is várható mennyiségi és minőségi változások, valamint a nem igénybevételi kizablatokhoz kötött fogyasztások következtében, az elmúlt években egyre több probléma halmozódott fel a szükségletek maradéktalan kielégítésében. Energia-gondjaink várhatóan az elkövetkező években sem csökkennek, hanem egyre inkább fokozódnak mindaddig, amíg a szabályozott felhasználást nem követi a katonai szervezeteknél az eddig tapasztalt többletfelhasználások, soron kívül elrendelt feladatok radikális mérséklése, illetve az igénybevételi kizablatok és az MN rendelkezésére bocsátott hajtóanyag-félesécek összhányjának megteremtése.

Amint azt az előző években már megtettük, most is törekedtünk a legoptimálisabb megoldások kialakítására, azok mielőbbi bevezetésére.

A HM Katonai Tanácsa 1984. január 17-i ülése ez irányú feladatra vonatkozó elgondolásunkat megerősítette, és a felülvizsgálat ez évi végrehajtását határozta meg részünkre.

Amint ismeretes, az MN üzemanyag-szolgálatában az 1980-as éveket megelőző időszakban a béke üzemanyag-szükségletek tervezése és a felhasznált üzemanyagok elszámoltatása már számítógépes feldolgozással történt. Az MN Üzemanyag Szolgálatfőnökség ezen igény alapján határozta meg az MN katonai szervezetei részére, a tárgyévre vonatkozó hajtóanyag-fogyasztási kereteket.

A VI. ötéves tervidőszak második évtől kezdődően, figyelemmel a HM direktívában meghatározotrakra, amely szerint: „... el kell érni, hogy az *üzemanyag-felhasználás* a harc- és gépjárműveknél, munkagépeknél az 1980. évi szinten maradjon, a repülőtechnikánál öt év alatt legfeljebb 10^0 -kal növekedjen...” a korábbiaktól eltérően már a rendszer módosítására, illetve annak érdekében, hogy eleget tehesünk a szigorítás követelményeinek, megváltoztatására kényszerültünk.

Ennek lényege a következőkben foglalható össze

I.

Az üzemanyag-szükséglet tervezés eddigiekben alkalmazott rendszere

1. A rendelkezésünkre bocsátott *jobb hajtóanyag kontingensekből* a fegyvernemi és szolgálatfőnökségek, a seregtestek részére „HAJTÓANYAG TERVEZÉSI FELSŐHATÁR”-t állapítottunk meg.

2. A megközelítően differenciáltan kialakított „TERVEZÉSI FELSŐHATÁR”-t, a gazdálkodási évet megelőzően november hónapban adtuk ki, általában a tervezésre vonatkozó szakmai intézkedéssel egy időben. Ezek lebontását, illetve katonai szervezetekhez történő lejtuttatását a seregtest üzemanyag-szolgálatok, illetve HM-közvetlenek vonatkozásában nagyobb részt az MN Üzemanyag Ellátó Központ, kisebb részben az MN Fegyvernemi és Szolgálatfőnökségek hajtották végre.

3. A kötelékben levő katonai szervezetek az előjárók által meghatározott „TERVEZÉSI FELSŐHATÁR” ismeretében, a rendszeresített technikára – az érvényben levő normatívák szerint – megtervezték a „*n*-os kenő-, karbantartó- és egyéb anyagszükségleteiket. Ez egyben a hajtóanyagok után illetményes járulékos anyag fogyasztási keretét is jelentette. Ezzel párhuzamosan, a részükre meghatározott „TERVEZÉSI IRÁNYSZÁM”-on belül minden hőerőgépre meghatározták azok üzemeltetéséhez szükséges hajtóanyag-feléseket.

4. A módosított formában tervező katonai szervezetek elkészített szükségleteiket az MN ÜEK részére január 15-ig terjesztették fel, a szolgálati út megtartásával. Az üzemeltetőktől beérkezett igényeket összesítést követően az MN Üzemanyag Ellátó Központ jóváhagyás végett előterjesztette az MN Üzemanyag Szolgálatfőnökségre. A beérkezett szükségleti igények felülvizsgálatát, esetenként korrigálását, majd azok jóváhagyását követően tárgyév január 31-ig került kiadásra, a „HAJTÓANYAG-FOGYASZTÁSI KERET” a katonai szervezetek részére.

A tervezés ezen formáját azért választottuk, mert az MN részére rendelkezésre bocsátott hajtóanyagok mennyiségei már a 80-as évek elején szükségessé tették a fogyasztási keretek központi meghatározását a katonai szervezetek részére.

Az üzemanyag-szükségletek tervezésének előzőekben említett és f. évben is alkalmazott változata alapvetően megfelelt a követelményeknek. Annak ellenére, hogy közel három év rávlatában már mi is jól ismerjük a rendszerben levő anomáliákat, illetve a központi beavatkozást igénylő problémákat. Ezek közül is kiemelten a *következőket*:

– a seregtestek ezen rendszerben nem kaptak ún. „NETTÓ” hajtóanyag-fogyasztási keretet, mivel más, nem saját alárendeltségbe tartozó katonai szervezet (normagazdálkodó vagy térítő) kiszolgálását is ellátták közvetlen alárendeltjei (LHTP üzemanyag-ellátásra utalt szervezetek);

– előfordult, hogy a más seregtest, fegyvernemi és szolgálatfőnökség (HM-közvetlen) alárendeltségbe tartozó katonai szervezetek fogyasztási szükségleteit nem egyértelműen határozták meg. Ennek következtében azok felhasználá-

lásának alakulását a magasabbegységnél, seregtestnél nem tudták kellőképpen, az elvárásoknak megfelelően figyelemmel kísérni;

- az előzőekben felsoroltak miatt alapvető problémának minősült, hogy a seregtestek, magasabbegységek üzemanyag-szolgálati nem látták tisztán közvetlen alárendeltjeik hajtóanyag-fogyasztási kereteit. Ez esetenként negatív irányba befolyásolta a hajtóanyag-felhasználás alakulását. Ebből eredően nem volt értékelhető egyértelműen szakanyag-gazdálkodási tevékenységük, s ezen belül kiemelten, az *üzemanyag-takarékosság területén végzett munkájuk, és annak eredményessége*;

- a rendszer érvénybeléptetését követően évenként nagy számban kellett üzemanyag-fogyasztási keretmódosításokat végrehajtani;

- végül központilag nem volt szabályozott egyes szinteken a tartalékképzés nagysága. Véleményünk szerint a *túlzott tartalékképzés* sok esetben negatív irányban befolyásolta az üzemeltető katonai szervezetek részére meghatározott kiképzési és egyéb feladatok maradéktalan teljesítését, a szakanyag-gazdálkodásunk előírás szerinti végrehajtását.

Összegezve: Szolgálatunk béke üzemanyag-ellátási és utalási rendszere alapján a már korábbiakban említett „NETTÓ” hajtóanyag-felhasználást seregtestjeink nem, vagy csak körültekintő többletmunkával voltak képesek a jelenlegi rendszerben meghatározni. Ez egy-egy seregtestnél mind a tervezésben, mind pedig az üzemanyag-fogyasztási keretfelhasználás elszámolásánál problémát okozott.

Az előzőekben tárgyalt ellentmondások elkerülése, a meglévő feszültségek feloldása és szakanyag-gazdálkodási rendszerünk további egyszerűsítése, ugyanakkor szigorítása és rugalmasabbá tétele érdekében, az MN katonai szervezetei üzemanyag-tervezési és -elszámolási rendszerét a következők szerint tervezzük megváltoztatni:

II.

Az üzemanyag-szükséglet új tervezési rendje

Az MN katonai szervezetek üzemanyag-szolgálati kapcsolatos feladatai könnyítésére, munkavégzésük részbeni csökkentése és áttekinthetőbbé tétele, az operatív beavatkozás feltételeinek kialakítása érdekében:

1. Az MN fegyvernemi és szolgálatfőnökségek (HM-közvetlenek), seregtestek részére 1985. január 1-től autóbenzinkezelés és gázolajnál egy összegben, a repülő-hajtóanyagoknál pedig külön-külön határozzuk meg és adjuk ki a „*HAJTÓANYAG-FOGYASZTÁSI KERET*”-eket.

2. A „*HAJTÓANYAG-FOGYASZTÁSI KERET*”-ek meghatározásánál az üzemeltetésben érintett MN fegyvernemi és szolgálatfőnökségekkel (MN Fegyverzeti és Technikai Főcsoportfőnökség, MN Páncélos- és Gépjárműtechnikai Szolgálatfőnökség, MN LÉREP-ság stb.) továbbiakban is tervezzük előzetes egyeztetést végrehajtani az igénybevételi kiszabatok és a kiadásra tervezett üzemanyag-fogyasztási keretek összhangjának folyamatos fenntartása érdekében.

3. A *kidolgozott hajtóanyag-fogyasztási kereteket* MNHF (HM h. elvtárs jóváhagyását követően már a szolgálatfőnökség költségvetése elkészítését köve-

tő két hónapon belül, az igénybevételi kiszabatok lejtuttatásával egy időben adjuk ki legkésőbb szeptember 30-ig, az MN fegyvernemi és szolgálatfőnökségek (HM-közvetlenek), seregtestek részére. A hajtóanyag-fogyasztási keretek csak a hadrend szerinti alárendeltjeik „NETTÓ” szükségleteit tartalmazzák.

Annak figyelembevételével, hogy a HM fegyvernemi és szolgálatfőnökségek állományilag nem rendelkeznek önálló üzemanyag-szaktiszttel, ezért alárendeltjeik fogyasztási kereteinek lejtuttatása az Üzemanyag Ellátó Központ útján történik.

4. A seregtestek, magasabbegységek és egységek üzemanyag-szolgálati (az MN fegyvernemi és szolgálatfőnökségek vonatkozásában – azokkal együttműködésben – az MN Üzemanyag Ellátó Központ) alárendeltjeik üzemeltetési szükségleteit, az igénybevételi kiszabatok és egyéb feladataik figyelembevételével differenciáltan kötelesek meghatározni. A fogyasztási keretek lejtuttatását a felhasználó katonai szervezetek részére, a mindenkor érvényben levő „béke üzemanyag-ellátási utasítási rend”-ben foglaltaknak megfelelően hajtják végre, a következők szerint:

– a seregtestek magasabbegységeik, és közvetlenek részére: december 31-ig;

– a magasabbegységek, honi létü. és rt. egységeik alárendeltjeik részére: december 31-ig;

– az MN ÜEK, az MN fn-i és szolgálatfőnökségek alárendeltjei részére: december 31-ig.

5. A kötetekben levő katonai szervezeteknél és hőerőgépek üzemeltetésére illetményes 10^6 -os kenő-, karbantartó és egyéb anyagszükségleteik igénylésétől továbbiakban eltekintünk. Ezen anyagokból fogyasztási keretük alapján az előző gazdálkodási évben felhasznált mennyiségek, illetve a technikai eszközök változásától függően $\pm 10^6$.

6. A katonai szervezetek az összegyűjtött hajtóanyag-fogyasztási keretek bontás szerinti (üzemelterésre tervezett E-86, ESZ-92, ESZ-98, gázolaj stb.) visszaigazolását és az információs úrlapon levő főbb kenő- és egyéb anyagok szükségletét a negyedéves információs jelentéssel egy időben – a szolgálati út betartásával – tárgyév április 20-ig küldik meg az MN Üzemanyag Ellátó Központ részére. A HM fegyvernemi és szolgálatfőnökségek alárendeltjei külön-külön, a seregtestek pedig összesítve.

Az MN fegyvernemi és szolgálatfőnökségek, a seregtestek, az általuk képzett tartalék üzemanyagok mennyiségét is az információs jelentéssel egy időben közlik, külön lapon.

A HM-közvetlenek összesítését – az alárendeltségi viszonyoknak megfelelően – az MN ÜEK végzi el, azok gépi feldolgozását megelőzően.

Az előzőekben felsoroltak ismeretében, illetve annak gépi feldolgozását követően április végéig megtudhatjuk az MN most már hajtóanyag-fajtákra is felbontott üzemanyag-fogyasztási keretét, a tartalékok mennyiségét és a főbb kenőanyagok szükségletét.

7. Az egyes szinteken jelenleg kialakult „tartalék-túltervezést” megszüntetjük. Ennek oka az, hogy az üzemeltetők szükségleteiből eddigiekben megvont hajtóanyag-kontingens azok feladartvégzését sok esetben behatárolta. El kell érni, hogy minden üzemanyagot felhasználó katonai szervezet éves hajtóanyag-

fogyasztási keretének legalább 90⁰/₀-át, tárgyévet megelőző december 31-ig kézhez kapja. Ez lényegesen megkönnyíti a katonai szervezetek rugalmas szakanyag-gazdálkodását, feladataik konkrét megtervezését. Ugyanakkor – évközbeni folyamatos figyelemmel kísérés mellett – közvetlen lehetőséget biztosít az előjárói beavatkozásra, megfelelő szankciók időbeni foganatosítására.

III.

Az üzemanyag-elszámolás új rendje

Az eddigiekben alkalmazott elszámolási rend a katonai szervezetek szolgálatai többségénél egyrészt a kitöltésre kötelezett bizonylatok komplikáltsága, másrészt a napjainkban mellőzhető adatok sokasága következtében sok bonyolalmat és problémát okozott. A szakanyag-gazdálkodás – és ezen belül az üzemanyag-szükséglet tervezés rugalmasabbá tételével egy időben, és azzal összhangban ezt a rendszert a következők szerint tervezzük megszüntetni:

1. A katonai szervezetek elszámoltatását – továbbiakban is gépi feldolgozással – csak főbb üzemanyag-féleségekből (autóbenzinek, gázolaj, repülő-hajtóanyagok, főbb motorolajok és kurrens szakanyagok) rendeljük el minden évben úgy, hogy a hajtóanyagok változatlan meghagyása mellett az egyéb szakanyagok szortimentjét évenként változtatnánk. Az elszámolásra kötelezett üzemanyag-féleségek száma esetenként nem haladná meg a 25–30-at.

2. A bizonylatok számát lényegesen csökkentjük, viszont a „Kiadási rovat”-ot – a jelenleginél – részletesebben bontjuk fel, figyelemmel a szakszolgálat részére értékeléshez szükséges információs adatok (népgazdasági munka, bevonuló gépjárművek feltöltése, „M”-készlet módosítása stb.) folyamatos gyűjtése céljából.

3. Az alárendeltségtől, az ellátás utalási rendjétől függetlenül, a hadrendben szereplő minden katonai szervezetet elszámolásra kötelezzük, a következők szerint:

- ugyanazon seregtest LHTP-ba és alárendeltségbe tartozó katonai szervezeteiről egyösszegben;
- más alárendeltségbe, de LHTP-hoz tartozó, illetve LHTP-hoz üzemanyag-ellátásra utalt katonai szervezetekről külön-külön.

4. Az önálló gazdálkodást folytató katonai szervezetek és laktanyahadtápok az üzemanyag elszámolásáról készített jelentéseket (a felvételezett szakanyagok egyeztetése végett) az ellátó központ hadtáp üzemanyagraktár útján kötelesek felterjeszteni. Az ellenőrzést, egyeztetést végző raktár a feldolgozott elszámolást az MN ÜEK-re továbbítja gépi feldolgozás előkészítése céljából.

Ez az elszámolási rend véleményünk szerint elősegíti, hogy az MN fegyvernemi és szolgálatfőnökségek, seregtestek külön-külön és minden összegfokozatban ún. „NETTÓ” felhasználási adatokkal rendelkezzenek elemzői tevékenység, és a szakanyag gazdálkodás értékelése céljából.

5. Szolgálatunknál az MN összhajtóanyag-felhasználása alakulásában napjainkban problémát okoz a költségvetési gazdálkodó és új kiképzési rendszerben tevékenykedő katonai szervezetek változó szükségleteinek biztosítása. En-

nek figyelemmel kísérése érdekében az elszámolásnál külön rablót állítunk rendszerbe a térítő és nem gazdálkodó katonai szervezetek hajtóanyag-felhasználásának elkülönítésére.

Összegezte: Az új üzemanyag-tervezési és elszámolási rendszert alapvetően azért tartjuk célszerűnek bevezetni és az MN egészére kiterjeszteni, mert: a kontingentált hajtóanyag-mennyiségek képesek továbbiakban is az elvárásoknak megfelelően végrehajtani, ha ismételten megteremtjük a felhasználás közvetlen irányítása feltételeit, az időbeni beavatkozás lehetőségét. Úgy gondoljuk, hogy az új rendszer feloldja az MN üzemanyag-szolgálatában jelenleg meglévő feszültségeket, úgymint:

- bevezetését követően szilárdabbá teszi az együttműködést a HM szintű katonai szervekkel (MNVK szervek, MN Fegyverzeti és Technikai Főcsoportfőnökség, MN Kiképzési Főfelügyelőség stb.) Egyidejűleg szorosabbá válnak munkakapcsolataink az üzemeltetés folyamatos fenntartása és annak hajtóanyagvonzata biztosítása területén;

- az ún. „NETTÓ” hajtóanyag-fogyasztási keretből úgy az MN seregtestjei, mind azok alárendeltségbe tartozó katonai szervezetek, az eddigieknél jobban tudnak gazdálkodni. Több idő áll rendelkezésükre a szükségletek megtervezésére, a megfontolt intézkedések megtételére;

- nagyobb lehetőség mutatkozik az előjáró részére közvetlen alárendeltjeik hajtóanyag-fogyasztási keret felhasználásának folyamatos figyelemmel kísérésére, szakanyag-gazdálkodási tevékenységük behatóbb elcmzésére, értékelésére, és takarékosági célkitűzéseik megvalósítására;

- a tartalékképzés MN szintű szabályozása rugalmasabb gazdálkodást biztosít a hajtóanyagokat közvetlenül felhasználó, illetve a technikát üzemeltető katonai szervezetek részére.

A jelenlegi feszültségek feloldása mellett azonban azzal is számolunk, hogy az önállóan gazdálkodó katonai szervezetek és laktanyahadtápok üzemanyag-szolgálat-vezetőinél a teljes gépi feldolgozásra történő ártérésig átmenetileg többletmunka jelentkezik, a más alárendeltségbe tartozó katonai szervezetek fogyasztási kerete elszámolása miatt.

Gazdálkodási rendszerünk átfogó korszerűsítését alapvetően a VII. ötéves tervidőszakra ütemezzük. Azonban az MN technikai eszközeinek üzemeltetéséhez szükséges egyre nagyobb mennyiségű hajtóanyag-szükséglet folyamatos és tervszerű biztosítása, az ezzel kapcsolatos napi munkavégzés során halmozódó problémák sokasága következtében már jelen tervidőszak utolsó évében rákényszerültünk, hogy az üzemanyag-tervezés és -elszámolás egy jóval egyszerűbb és áttekinthetőbb formáját dolgozzuk ki és valósítsuk meg. Ez már lényegében alapját képezi jövőbeni korszerűsítésre vonatkozó elgondolásnknak, a gépi tervezésre és elszámolásra történő áttérésnek.